

נוביני קרקובסקיה Nowiny Krakowskie

ארגון יוצאי קרקוב בישראל
ZWIAZEK KRAKOWIAN W IZRAELU
ASSOCIATION OF CRACOWIANS IN ISRAEL

כתיבה, עריכה והבאה לדפוס: לילי הבר
כתובת: ת.ד. 17209 תל אביב 69051
דואר אלקטרוני: lili@lyhaber.com
טלפון: 09-9579540 פקס: 054-4436366

גיליון 12, מרץ 2007 ניסן ה'תשס"ז

חג פסח חנה זכא עם ישראל

בטאון ארגון יוצאי קרקוב בישראל

יום הזיכרון לשואה תשס"ז

בהשתתפות מרכז האירגונים של ניצולי השואה ותנועות הנוער בישראל.

תיאטרון יידישפיל בשיתוף התזמורת הקאמרית הישראלית מזמין את הציבור הרחב לטקס שנתי לציון יום השואה, ביידיש. בטקס תושמע היצירה "מבעד לוורדים" שנכתבה על ידי הפסנתרן והמלחין מארק נייקרוג, והכנר יצחק פרלמן היה הראשון להשמיעה.

הטקס יתקיים ביום א' 15-ה באפריל בשעה 19:30 בבית ציוני אמריקה בתל אביב. אין מקומות שמורים, ולפיכך מומלץ להקדים.

ביום שני כ"ח ניסן תשס"ז 16.4.2007 בשעה 17:00 נקיים את טקס הזיכרון השנתי לקהילת קרקוב שחרבה. הטקס יתקיים, על פי המסורת של נו, יחד עם תלמידי בית הספר התיכון וחברי המשלחת לפולין, באולם הגדול של בית הספר תיכון עירוני ה', רח' בן יהודה 227, תל אביב.

באותו יום, בשעות אחר הצהריים, יתקיים, זו הפעם הראשונה, מצעד הצדעה לניצולי השואה, כאות הוקרה והערכה על גבורתם בבניית חייהם ומולדתנו לאחר התופת. המצעד יתקיים ב"יד ושם" בירושלים, והוא נערך

מי יודע?

תדאוש תומשבסקי מפולין מבקש סיוע באיתור בני משפחתו של ד"ר פביאן שלנג המנוח.

בסוף שנת 1943 הכיר ד"ר שלנג את השוטר פיוטר סאלאבון (Pioter Salabun). ד"ר שלנג הרבה להתארח בבית סאלאבון וגם סייע לילדי המשפחה בלימודיהם. במחצית השנייה של 1944 עזב סאלאבון את משפחתו, אשתו החולה ושלושת ילדיהם, וד"ר שלנג נשאר במחבוא בדירתם. בנובמבר 1944 ערך הצבא, כשהוא מלווה ככלבים, חיפוש יסודי בבית, אך למרבה המזל לא מצאו את ד"ר שלנג, אשר הסתתר במחבוא מיוחד שהוכן עבורו בעליית הגג.

ד"ר שלנג ניצל, וכך גם בני משפחתו של סאלאבון. לפני שנים מספר ניסה בנו של סאלאבון, מריאן, לחפש את ד"ר שלנג או משפחתו, אך מאמציו עלו בתוהו.

מי שיוכל לעזור לתדאוש תומשבסקי, אחיינו של מריאן סאלאבון, מתבקש לפנות למערכת.

רשימת שינדלר

פרופ' א. סקוטניצקי מקרקוב פעיל מאד בשימור מורשת יהדות קרקוב ובהנצחת פועלו של אוסקר שינדלר להצלת יהודים. הפרופ' מגיע ארצה, ומבקש לעלות לקברו של שינדלר יחד עם ניצולים ואו בני משפחות הניצולים.

הקבר נמצא בבית הקברות הפרוטסטנטי בהר ציון בירושלים, ולציון 99 שנה להולדתו של שינדלר אנו מתכננים עליה לקברו ביום שני ה-30 לאפריל 2007, בשעה 15:00.

המעוניינים להצטרף מתבקשים להודיע בהקדם למערכת, כדי שנוכל לבצע את הסידורים הנדרשים.

65 שנה לאקציה בגטו קרקוב

אקציות. הטקס יערך על יד מצבת הזיכרון בבלז'ץ, בשיתוף מוזיאון הזיכרון במקום, תלמידי בתי ספר מהאיזור וסטודנטים מהאוניברסיטה האיגלונית בקרקוב.

בשלושת הימים הקודמים לעצרת הזיכרון, 1-3 ביוני, נשתתף בימי הצדעה לישראל בקרקוב, הנערכים על ידי קבוצת סטודנטים "גשר".

המעוניינים להשתתף בטקס וב"ימי ישראל" מתבקשים להודיע למערכת בהקדם.

בחודש יוני הקרוב ימלאו 65 שנה ל-3 האקציות בגטו קרקוב שנערכו בתקופה שבין 30 למאי ועד 8 ביוני 1942, ואשר במהלכה נשלחו כ-6,000 מיהודי קרקוב למחנה המוות בלז'ץ, וכ-600 נורו בככר ז'גודה ובדרך אל תחנת הרכבת; ב-27-28 באוקטובר 1942 נערכה אקציה נוספת וכ-7,000 נפש שולחו למותם בבלז'ץ.

ביום שני, 4.6.2007, נערוך בבלז'ץ טקס זיכרון לזכרם של יקירינו שנרצחו באותן

הפסיכיאטר פרופ' בומבה יספר איך לגדל נכדים

הנכם מוזמנים להרצאתו המאלפת של פרופ' יאצק בומבה, ראש הקתדרה לפסיכיאטריה ולפסיכיאטריה של הילד המתבגר באוניברסיטה האיגלונית ויו"ר האגודה הפולנית-ישראלית לבריאות הנפש.

פרופ' בומבה ירצה על בעיות שכיחות בגידול בני נוער בפולין של היום, ביום חמישי 5 באפריל 2007 בשעה 18:00, בתיכון עירוני ה' רחוב בן יהודה 227 תל אביב (הכניסה לחניון מרחוב הירקון 294). כולכם מוזמנים.

דמי חבר

מי שטרם שילם דמי חבר לשנת 2007 מתבקש לעשות זאת בהקדם.

המחאה על סך 120 ₪ יש לשלוח לפקודת ארגון יוצאי קרקוב, ת.ד. 17209, תל אביב 69051.

ד"ר יואכים רוסק - זוכה פרס יאן קרסקי ל-2006

ד"ר יואכים רוסק, מנהל המרכז לתרבות יהודית בקרקוב (קז'ימייז' רח' מיזלסה 17) הוא הזוכה בפרס יאן קרסקי ופולה נירנסקה היוקרתי לשנת 2006, על כך החליט YIVO - המכון למחקר יהודי בניו-יורק.

הפרס ניתן לסופרים ועורכים המפרסמים עבודות המתעדות את יהדות פולין ותרומתה לתרבות הפולנית. ד"ר רוסק זכה בפרס על עבודתו יוצאת הדופן ותרומתו ליצירת

חונא שמואל ויוסף א. גריובסקי, יזמו בסוף שנות השמונים הקמת עמותת יודיאקה שתהווה מרכז לתרבות יהודית בקז'ימייז', ומאז שנת 1991 מנהל רוסק את המרכז.

במהלך השנה כולה נערכים במקום הרצאות וסימפוזיונים, תערוכות וארועים מוזיקליים ואומנותיים, המיועדים לשימור המורשת היהודית ושימור הזכרון של החיים היהודיים במקום במהלך מאות שנים.

מוסדות לימוד התרבות היהודית בפולין.

ד"ר רוסק, יחד עם אחריים, וביניהם רפאל שרף, והפרופסורים

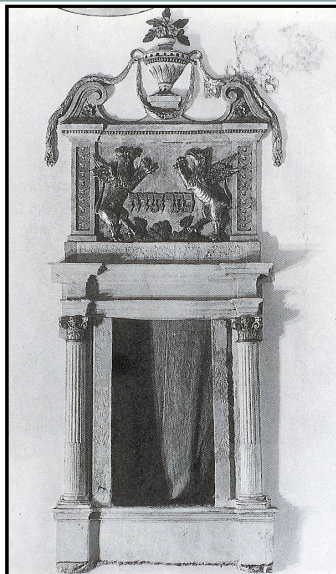
כך התפללו יהודי קרקוב

תפילתם של יהודי קרקוב היתה שונה מזו של חבריהם במזרח ובמערב גליציה, בהגיה, בלחנים ובביצוע. חשיבות רבה יוחסה להיגוי המדויק והנכון של המילים, ובעל תפילה היה נדרש להקפדה יתרה על קריאה נכונה בשפה העברית (בלשון אותם ימים ואותו מקום: "העבריי"). שליח הציבור חייב היה גם להבין את פירושו של המילים, ולבטאן ברגש וברגישות, והקהל גילה חוסר סובלנות למי שגילה בורות באלה.

לחן התפילה של יהודי קרקוב התאפיין ברבגוניות, פאתוס רב ויחד עם זאת פשטות אצילית, לחן שהתבסס על מוטיבים ליטורגיים מסורתיים מחד, ועל מוטיבים עממיים מאידך. יהודי קרקוב היו קפדנים מאד בכל הקשור לדיוק בביצוע הלחנים המסורתיים, ובמיוחד אלו של החגים והמועדים. וכך, יכול היה המתפלל לעבור בין בתי הכנסת ובתי המדרש הרבים בעיר (למעלה מ-150 פעלו בימים שלפני מלחמת העולם השנייה), להשוות את הלחנים המסורתיים המתנגנים בפייהם של החזנים ובעלי התפילה למיניהם, ורק בקושי אפשר היה לגלות גוון אישי או שוני בלחנים.

הצורה המקובלת ביותר על שליחי הציבור בקרקוב, היה הרציטאטיב הפתיטי, כיאות למי שייודע בפני מי

הפולחן - שליחי הציבור

ארון הקודש בבית הכנסת הגבוה

בבתי הכנסת הגדולים ובבתי המדרש הכלליים היו ממעטים בזימרה ובניגונים, ואת הפיוטים המפורזים היו משמיעים בצורת רציטאטיבים ואריות או בעזרת מקהלה. לעומתם היו בעלי התפילה החסידיים מרבים בזמר ובניגונים שלא הותאמו במיוחד לתפילה מסויימת או לפיוט קבוע, ורק השתדלו להתאים את הנעימה לתוכנו ולאופיו של הפיוט.

לפי מאמרו של אריה בראונר "כך התפללו יהודי קרקוב, מתוך 'היהודים בקרקוב, חייה וחורבנה של קהילה עתיקה', בהוצאת ועדת ההצנחה של ארגון יוצאי קרקוב בחיפה, 1981

קוראים כותבים

התרגשתי לקרוא את הכתבה על קבר אחים ב-Tyniec, קבר בו קבור סבי ישראל אברהמור, ולראות את המצבה שהוקמה במקום הרצח. המצבה הוקמה ביוזמתו של בן דודי, פרופ' זביגניאב גרובובסקי-אברהמור ואשתו פרופ' אנה גרובובסקה, החיים בפולין. במהלך העשור האחרון הם השקיעו עבודה רבה וגם כסף כדי לגלות את שמות הנרצחים ולהקים להם מצבה.

אני מבקש לציין את עזרתו הרבה של מר יאן יאגילסקי, מהמכון היסטורי יהודי בוורשה וגב' דורוטה שצפנוביץ, סטודנטית למדעי היהדות באוניברסיטה היאגלונית בקרקוב, אשר טרחו רבות כדי לאתר את שמות הנרצחים הקבורים במקום. המצבה תוכננה על ידי גב' הנה שמלברג מוורשה. וכפי שכתב לי בן דודי מפולין: "כשיש אנשים כמו דורותה העולם כנראה לא כל כך רע".

ויקטור אברהמור

בשולי הסיפור על נישואי הט"ז (בעל טורי זהב) שהופיע בעיתון האחרון, ברצוני להוסיף מתוך האנציקלופדיה העברית: בשנת 1645 יצאו לאור שני פרושים של "שולחן ערוך" - האחד של שמואל הלוי (ט"ז), והשני של שבתאי כהן (בעל 'שפתי כהן' - הש"ך). באותה עת היה הט"ז איש מבוגר ורב ידוע, והש"ך איש צעיר בן 24 ועדיין לא רב.

המחלוקת בענין הפרוש של שולחן ערוך נמשכה בין הרבנים, רבים מרבני גרמניה קיבלו את פרושו של ט"ז ואחרים את זה של הש"ך. במהדורת שולחן ערוך שנדפס באמסטרדם בשנת 1674 הודפסו שני הפרושים.

הש"ך נשא לאשה את בת נכדו של הרמ"א. אחד מענפיה של משפחת רפפורט מתייחס בקו ישר לש"ך, ובין בני המשפחה מקובל מאד השם שבתאי.

דורה הנפלאה לבית רפפורט

בהתייחס למאמר על העתונות היהודית בקרקוב אני מבקשת להוסיף כי בנובי דז'נינק כתב גם דודי חיים שטראוכן, אחי אמי, שהיה עורך דין במקצועו, והיה ציוני בכל רמ"ח אבריו. הוא היה מיוחד עם דר' הילפשטיין ועם יהושע טהון, ואמי המנוחה זכרה היטב את שני האנשים. דודי חיים נפטר "באופן טבעי" בגטו קרקוב - מרעב. את אשתו אידה, שהיתה רופאת ילדים (ממשפחת באומינגר) ראו עוד עד הרגע האחרון בבית החולים שממנו נשלחה אל מותה.

חנה קופלמן

לבית האדוק וסלרואכ

אני סטודנטית למדעי היהדות באוניברסיטה היגלונית בקרקוב, ואת עבודת המסטר אני כותבת על בתי הילדים היהודים שפעלו בקרקוב בשנים שאחרי המלחמה, ועד שנת 1957. אני מבקשת לראיין יוצאי קרקוב אשר שחו כילדים בבית הילדים שברחוב Chmielowskiego.

כל מי שיכול לסייע לי במידע מתבקש לכתוב אלי: i_noemi@op.pl בפולנית.

Noemi Bazanowska

הרב בועז פש, רבה של קהילת קרקוב, נושא תפילה ליד שרידי חומת הגטו, במצעד לציון 64 שנה לחיסול גטו קרקוב, מרץ 2007

שיתוף פעולה במחקר על נשים יהודיות בקרקוב

סטודנטים ממכללת דוד ילין בירושלים ישתפו פעולה עם קבוצת סטודנטים מהחוג למדעי היהדות באוניברסיטה היאגלונית בקרקוב, במהלך השנה האקדמית המתחילה בסמסטר חורף 2007. על שיתוף הפעולה סוכם בין ד"ר לילי זמיר, ראש החוג לחינוך מבוגרים וראש המכון ללימודי נשים ומגדר במכללת דוד ילין ובין ד"ר אדיטה גברון מהאוניברסיטה בקרקוב.

במסגרת הפרוייקט יחקרו ויכתבו עבודות בנושא נשים יהודיות בקרקוב מתחילת המאה ה-20 ועד 1950. הפרוייקט ימשך שנה אקדמית, ובמהלכה יתקיימו קשרים בין הקבוצות באמצעות דואר אלקטרוני ומפגשים בישראל ובקרקוב; בסיום הפרוייקט ייערך סמינר שבו ידונו בנושאים בהרחבה. העבודות תרוכזנה בספר אשר יחתום את הפעילות ויפתח חלון הזדמנויות למחזור שיתוף מחקרי נוסף.

משתתפים באבן של נילי ובילי וב"ב על פטירתו אביהן
שלום שרייבר ז"ל

לזכרה של וישקה ז"ל

נפרד אני ממך, ווש, ככה היינו קוראים לך עוד מימי בית הספר. רגע קשה את האחרונה המזכירה לי את ימי הראשונים בתנועת "עקיבא", המדריכה שלי. סבלנותך וטוב לבך זכורים לי היטב. הנחית אותנו לערכים כלל אנושיים,

לאהבת הארץ, לחברות, ליושר, ולכל מה שיפה. כל הטוב ראיתי בך. פניך היפיפיות, חיוךך המקסים, כבש את לב כל מי שבא איתך במגע, כל מי שהכיר אותך. כולם אהבו אותך. פשוט אי אפשר היה לא לאהוב אותך.

בבית הספר, בגימנסיה העברית בקרקוב, התבלטת בקולך הנעים, בהופעות בהצגות, כולם הכירו אותך והוקירו אותך. לא הספקת לעלות ארצה. המלחמה הארורה תפסה אותך, כמו את כולנו. המשכת להיות פעילה בתנועה, רכות קשר עם החברה.

עם הקמת המחנות "החלוץ הלוחם" היית בין הראשונים, כשהתגייסת וקיבלת על עצמך שליחויות מסוכנות. נסעת מעיר לעיר, למרות הסכנה הרבה הכרוכה בנסיעות אלה, כנוצרייה בניירות מזוייפים. זכור לי הלילה בו נאסרת במקום דולק, שהצליח לברוח. רקמנו תוכניות לשחרורך, אך ללא הצלחה. נשלחת לאושוויץ, לגיהנום עלי אדמות. כעבור מספר חודשים גם אני הובלתי לשם. באחד הימים קרה נס. הצלחנו, לאחר מאמצים רבים, לארגן מפגש בינינו. ישבנו דקות מספר, הסתכלנו אחד על השני. לא האמנו שזה אמיתי. לא השתנית. אותן פנים יפות, אותו חיוך מקסים, אותן עיניים טובות. למרות כל מה שעבר עליך.

היו אלה רגעי אושר יחידים במשך כל הזמן שהיית כלואה במחנה ארור זה. גל של שמחה שטף אותי כשנדדע לי שהצלחת לשרוד את הגיהנום. את בשוודיה, פעילה, מדריכה. כעבור חודשים מספר של שהות בקפריסין, הצלחת להגיע ארצה, בדרך לא דרך. חיכינו לבואך. לא אסתיר. הייתי בטוח יחד עם עוד חברים שבאו לפניך, כי תהיי בין המובילות. את בחרת בחיי קיבוץ, רחוק מפעילות התנועה. כיבדנו זאת.

בפגישות שלנו תמיד היינו חוזרים לשם. לחברים ולחברות שאינם. בך ראיתי את הראשונה בינינו. נשאת אותה ווש למרות שקראו לך רבה. הפנים שלך, החיוך הטוב, נשארו. קבלת אותנו תמיד בלב חפץ וחם. בפגישות אלה היינו שותים בצמא כל מילה שלך, והתחממנו לאור אישיותך המקסימה. ליוונו אותך בזמנים קשים שבאו עליך. את תמיד קיבלת אותנו בחיוך הטוב, במבט פניך היפות, גם כאשר הסבל היה רב.

עכשיו בא הרגע של פרידה. פרידה סופית. לא נראה עוד עלי אדמות. קראתי לך מלכה, היית באמת בעיני מלכה. מלכה טובה שרק באגדות מופיעה. תכונותיך המיוחדות, הדבקות בערכים שחנכת אותנו עליהם, פעילותך למען החברה בה חיתת, מעוררים רגשי כבוד והערכה. דמותך האצילה עומדת מול עיני. לא אשכח אותך לעולם.

קשה הפרידה. שלום לך ווש שלנו.

פולדק (יהודה מימון) - דברים לזכרה של רבקה ליבסקינד קופר (וישקה) בחלוותיה ביום 11.2.2007 בקיבוץ דגניה ב'

בית כנסת צוקר בככר פודגוז'ה

סמוך לכיכר המרכזית של פודגוז'ה, במעלה רחוב וגרסקה בואך רחוב רקבקה, בבית מספר 5, שכן בית הכנסת צוקר, שהוקם בשנים 1879-1881.

הבית בן קומה אחת, קירותיו החיצוניים בנויים לבנים אדומות, ובירכתיו חצר. בית הכנסת הכיל שני אולמות, האחד לגברים – שסמלי שנים עשר השבטים עיטרו את קירותיו, ובכותרתו המזרחי ארון הקודש – והאחר לנשים. לכל אולם היתה כניסה נפרדת מהרחוב, ובאמצע, בין שני האולמות, היה קיר עם חלונות כדי שגם הנשים תוכלנה לשמוע את תפילת החזן. בפרוודור הקטן שבין שער הכניסה ואולם הגברים היה פתח, שהוביל לחצר קטנה, שכללה גינה מטופחת, וגישה לדירת השמש/החזן.

בחנוכה תש"א, דצמבר 1941, התקיים הקונצרט האחרון במקום. זמן קצר לאחר מכן הוא נסגר.

בתום הכיבוש הגרמני לא חזר המקום לשמש כבית תפילה, ונותר בשממונו. אחר כך שימש הבניין כבית חרושת למיטות בזל. בשנת 1996 הוכרז המקום כמבנה עתיק, במאי 1997 שופץ, והיום הוא משמש כגלריה לתמונות.

ט.ש.

מקהלת הגברים והנערים לאחר הקונצרט האחרון בבית כנסת צוקר בגטו, חנוכה תש"א-דצמבר 1941. שני משמאל שאול גרינר, לשמאלו: קלמן לייב וולפליר, חמישי משמאל הנק גרינר.

ציורי ישראלים במרכז היהודי באושוויץ

לאחרונה הועשר המרכז היהודי באושוויץ בציורים של שני אמנים ישראלים ששהו במחנה הריכוז באושוויץ בימי המלחמה. הציירת טובה בלינסקי תרמה שלוש יצירות לזכר משפחתה שהושמדה בשואה, ושלוש יצירות נוספות נתרמו על ידי יוצא

על המרכז היהודי באושוויץ באתר האינטרנט <http://www.ajcf.org/>

Honoris Gratia ל-2006 של עיריית קרקוב

התואר מוענק לאישים שתורמו תרומה יוצאת דופן לכלכלה, לתרבות והמחקר בעיר.

ארגון יוצאי קרקוב בישראל מברך את מקבלי התואר המכובד, ומוקיר את תרומתם החשובה לקהילתנו.

תואר הוקרה של עיריית קרקוב - Honoris Gratia - לשנת 2006 הוענק, בין היתר, לד"ר אוגניוש דוזה, מנהל מחלקת המוזיאונים היהודיים בעיר, הפועל לשימור המורשת היהודית שנחרבה וכתב מספר ספרים בנושא; לפרופ'

כל שרצית לדעת על בתי הקפה בקרקוב של פעם

הקהילה האמנותית-ספרותית של יהודי העיר את בית הקפה שברחוב דז'טלה 51, שהיה בבעלות ספיר. האגדה מספרת כי המקום רכש את הפופולריות שלו בקרב הבורגנות היהודית לאחר שהשחקנית היהודיה, מריה אורלסקה, שהופיעה הופעת אורח בתאטרון היהודי האידישי שברחוב בוונסקה 7, הזמינה את חברה לבית קפה זה. בשבתה במקום הבחינה במטלית שעפה ברוח, ונתלתה על שלטו הבולט של בית הקפה, והיא שהדביקה את הכינוי לבית הקפה. מאז יצא שמו ברבים. סופרים, ציירים משוררים, וגם בני נוער נהגו לפקוד את המקום. בין האורחים הקבועים היו: המשורר והצייר האידי בר הורוביץ, הסופר יואל דמביצר, יוליוש ויטקובר והנריק ובר מה"נובי דז'ינינק" ואחרים (אומרים שקרמובקה עלתה כאן 30 גרוש).

בתי קפה במלונות: במספר בתי מלון בעיר היו בתי קפה, בהם נהגו להפגש אנשי עסקים יהודיים, בעיקר לפגישות עסקים. בתי קפה כאלה היו בקומת הכניסה של מלון Grand Francuski Slawkowska מספר 5-6 (טלפון 14445); במלון Francuski שבפינת הרחובות Pijarska ו-Sw. Jana, ובמלון Royal (שהיה בבעלותו של הנציג ב"סיים" פיבל סטמפל).

בית קפה ב-Planty: בפלנטי המקיפים את העיר העתיקה של קרקוב, בין הרחובות Szczepanska ו-Szewska, היה בית קפה ובו אטרקציה מיוחדת. בימי ראשון לפני הצהריים היתה מנגנת כאן התזמורת הידועה של גדוד הרגלים ה-20, שנוסדה בשנת 1919 כתזמורת הצבאית הראשונה של צבא פולין (המנצח על התזמורת היה Szrajter). בית הקפה נסגר כמה שנים לפני מלחמת העולם השנייה.

Zakopianka: בית קפה שני בפלנטי, מול רחוב Potockiego (היום Westerplatte). בבית קפה זה לא עודדו נוכחות של לקוחות יהודיים.

Cichy Kacik: "הפינונת השקטה" היה בית קפה ששכן בקצה המערבי של Blonie, והיה מקום מאוד מקובל על יהודי קרקוב.

Lasek Wolski: בית קפה מקובל בין יהודי קרקוב בעיר Wolski, לא רחוק מגן החיות. לכאן היו באים בעיקר בקיץ, לנוח כמה שעות, לשתות קפה ולקנח בעוגות. בימי ראשון בשעות שלפני הצהריים היה המקום מלא יהודים, שדברו בפולנית, גם אם היו אלה אורתודוקסים מקז'ימייז'.

Park Jordana na Bloniach: בתוך מדרשאות הפארק היה בית קפה פסטורלי, ובו פבליון. לבית קפה זה אפשר היה לבוא עם ילדים, ולעיתים קרובות אפשר היה לראות כאן סבים עם נכדיהם, כשהסבים שותים קפה והנכדים משחקים בפארק (אחד המשחקים החביבים והמיוחדים כאן היו מכוניות מונעות בדוושות). במזנון שבפארק אפשר היה לקנות גרגרי יער בשמנת, לחם כפרי וסוגי גבינות, וחלב "חמוץ".

Kawiarnia Teatralna: בית הקפה שכן ברחוב שפיטלנה מס' 38 והצטיין בקרמובקי הנפלאות שלו (מס' טלפון ב-1939 היה 10747).

Rajska: בית קפה ברחוב Szewskaj.

Slawkowska: בית קפה עם ריקודים.

Feniks: ברחוב Jana, מקום מקובל מאוד בין הצעירים היהודיים, שם נהגו גם לרקוד.

Rubinfeld: לרובינפלד היו שני סניפים שבהם אפשר היה לקנות גלידות ועוגות: ברחוב סטרובישלנה וברחוב פודבז'יה. מנה בגביע עלתה 10 גרוש והבונס היה תלוש. עבור כל 10 תלושים היו מקבלים מנה חינם. הסניף בפודבז'יה היה מאוד פופולרי בין תלמידי הגימנסיה העברית - אלה היו מסתלקים בזמן השיעורים ומחפשים מושלים ברחוב.

Hirom: ב"פיצוציה" של הירום ברחוב סטרובישלנה וברחוב סטרדום 6, אפשר היה לקנות עוגות וגלידות.

Leser: אצל לזר ברחוב לוביץ 2 ובכיכר ולניצה 10 מזגזגזו ומי סודה (מחירה של כוס סודה היה 5 גרוש, ועל פי זכרונות המשפחה, הפדיון היומי בשנת 1939 היה כ-2,000 זלוטי).

Honig: המלך ה"איטלקי" ברחוב סטארובישלנה מכר סייידר נפלא מהחבית.

Gelateria Italiana: את הגלידה האיטלקית הטובה ביותר, בכל הצבעים וכל הטעמים, אפשר היה לקנות כאן, ברחוב סטרובישלנה 17. ל"קרמובקה", בקרקוב שלפני המלחמה, היה מילוי קרם לבן, ואילו ל"נפוליאון" - מילוי קרם ורוד.

קרמובקה עלתה 5 גרוש (לשם השוואה, נסיעה בחשמלית עלתה 20 גרוש, וכרטיס לסרט - 54 גרוש).

(המידע נאסף בעזרת זכרונם המופלא של טולו שניידר, זיגמונט שיידלינגר, מרים עקביא, גניה ונחום מנור, יונה ורדי, צבי גרינגרס, צבי ברלב ודב אלכסנדרוביץ. תודה רבה לכולם).

רוב יהודי קז'ימייז' ופודגוז'ה לא נהגו לבלות בבתי קפה ובמסעדות, ואת הפגישות המשפחתיות והשמחות נהגו לקיים בבתי. ובכל זאת, היו בעיר מספר מקומות שהיו חביבים על היהודים. ניסינו לשחזר את רובם, על הדליקטסים המיוחדים שלהם והאווירה שבמקום.

Noworolski: הקפה המפורסם ביותר בכיכר השוק של העיר העתיקה, ידוע בסלנג המקומי בשם "נוברול". הקפה נמצא בבניין הסוקניניצה ואופיו המקורי השתמר עד היום. הקפה, "הקרמובקה" ותות יער עם שמנת, היו רק חלק ממנעמי המקום. המפורסמים ביותר היו ה"צינורות" (turki) עם מילוי הקרם המדהים, אותם נהגו לאכול תוך כדי לגימת גוזז פטל (מי סודה עם מיץ פטל אמיתי). כל חובבי הקפה היו באים לנוברול (טולו שניידר מספר כי גם אמו היתה מגיעה לכאן, והוא יחד איתה).

Maurizio: בית קפה מרכזי נוסף ברינק, שכן בבית מספר 38 ב-linia A-B הוא הקטע שבין רחובות Slawkowska ו-Florińska. כאן אפשר היה לפגוש, בימי חג ומועד לפני הצהריים, יהודים אלגנטיים משוחחים בפולנית. ריחן הנפלא של העוגות נמהל בריחו הארומטי של הקפה ואלה התפשטו בכל הכיכר. ה"ספציאליטה דה לה מזון" היו סירות שוקולד ממולאות קצפת עם דובדבן מסוכך. במדריך הטלפונים משנת 1939 מתפרסם: Cukiernia P. Maurizio, poleca znane z dobroci wyroby z zakresu cukiernictwa. (מספר הטלפון היה 11568).

Cyganeria: שכן ברחוב שפיטלנה 24 מול בית התאטרון ע"ש J. Slowacki, נודע בדברי הימים של יהדות קרקוב בשל הפעולה המזוינת שערכו בו חברי הארגון היהודי הלוחם בלילה ה-22 בדצמבר 1942, פעולה שבה נהרגו מספר גרמנים ונפצעו עשרות. בית הקפה נפתח בתקופה שבין שתי מלחמות העולם, ושרת בעיקר את קהל באי התאטרון. גם צעירים יהודיים נהגו לשבת בבית הקפה, ולהזמין את בנות זוגן לצאת במחול.

Jama Michalikowa: שוכן עד היום ברחוב פלוריאנסקה מס' 45. המקום נפתח בשנת 1895, ועיצובו המקורי משנת 1905, בסגנון ארט-נובו, נשמר עד היום. את קירותיו מעטרם קריקטורות וציורים, שצוירו במהלך השנים. כאן נפגשו האומנים והעלילת האינטלגנציה, כולל זו היהודית. היום המקום משרת בעיקר בוהמה וצעירים המרוויים את צמאונם בכוס קפה או במשקה אבסינטי.

Kasanowa: בית קפה נוסף ברחוב פלוריאנסקה היה קזנובה, מקום אליו היו מגיעים בעיקר צעירים, על מנת לחולל עם בנות זוגם.

Jagiellonska: מעדניה מקובלת במיוחד בין הצעירים, וקיימת עד היום, ברחוב יגלונסקי צעדים ספורים מהתאטרון הישן.

Bisanz - Warszawianka: ברחוב Dunajewskiego שכן בית קפה ששימש מקום מפגש מקובל, בימי ראשון, של אנשי עסקים יהודיים עם מכריהם היהודיים והפולנים, וגם הנשים היו מצטרפות. המקום היה ידוע בקפה המשובח שלו. הבניין קיים גם היום, במקום בית הקפה יש משרד, ובקומה העליונה יש בית קפה.

Pod Sztalka (מתחת לסחבה): בית הקפה הספרותי של קרקוב. בתקופה שבין שתי מלחמות העולם אימצה לעצמה

יעקב לזר בפתח ה"פיצוציה" המשפחתית ברחוב לוביץ 2, לא רחוק מתחנת הרכבת. צולם באמצע שנות ה-30 של המאה ה-20